

บทที่ 5 กบฏ ปฏิวัติ รัฐประหาร

สุชิน ตันดีกุล
สุขุม นวลสกุล
วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐี

1. ความนำ

การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนรัฐบาลหรือคณะผู้ปกครอง หรือการเปลี่ยนกติกาการปกครองหรือรัฐธรรมนูญ ย่อมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ในทุกประเทศ ปกติรัฐธรรมนูญของแต่ละประเทศยอมกำหนดวิธีการเปลี่ยนแปลงไว้ เช่น ให้มีการเลือกตั้ง ทั่วไปทุก 4 ปี หรือ 5 ปี หรือเลือกประธานาธิบดีทุก 4 ปี หรือ 6 ปี เพื่อให้โอกาสประชาชน ตัดสินใจว่าจะให้บุคคลใดหรือกลุ่มพ嬷กรรมการเมืองได้เป็นผู้ปกครอง และกำหนดวิธีการเปลี่ยนแปลงหลักการหรือสาระของรัฐธรรมนูญหรือแม้กระทั่งสร้างรัฐธรรมนูญใหม่แทน ฉบับเดิม การเปลี่ยนแปลงตามกระบวนการดังกล่าวข้างต้นถือว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงโดย สันดิษฐ์ และเป็นวิธีการที่ถูกต้องตามกฎหมาย

อย่างไรก็ตาม มีการเปลี่ยนแปลงอีกวิธีหนึ่งที่ถือว่าเป็นวิธีการรุนแรงและไม่ถูกต้องตามกฎหมาย นั่นก็คือการใช้กำลังเข้าชิงบุ๊ฟ เช่น ใช้กองกำลังติดอาวุธเข้ายึดอำนาจจากรัฐบาลเดิม ไล่คณะรัฐมนตรีออกไปและตั้งคณะรัฐมนตรีใหม่ โดยยกลุ่มของคนที่ยึดอำนาจเข้ามาแทนที่ หรือยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับเดิมแล้วร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ วางแผนและกติกาตามที่กลุ่มผู้มีอำนาจจัดทำร่าง โดยปกติคณะหรือกลุ่มบุคคลที่จะเข้ามาเปลี่ยนแปลงด้วยวิธีนี้จะต้องมี กองกำลังติดอาวุธเข้าบัญชาด้วยการ มีฉะนั้นแล้วก็ยากที่จะสำเร็จ และถึงมีกำลังก็ไม่อาจสำเร็จ เสมอไป เพราะมีองค์ประกอบในการสนับสนุนหรือต่อต้านจากประชาชนเข้ามาเป็นปัจจัยประกอบด้วย

ปัญหาที่เกิดขึ้นกับประเทศไทยที่ไม่มีสิ่ยรภาพทางการเมืองก็คือว่า การเปลี่ยนรัฐบาล หรือผู้ปกครองประเทศไทยไม่เป็นไปตามกติกาหรือระเบียบแบบแผนโดยสันดิษฐ์ ตรงกันข้าม มักเกิดการแย่งชิงอำนาจด้วยการใช้กำลังอยู่เนื่องๆ ไม่ว่าจะเป็นไปในรูปของการจลาจล

กบฎ ปฏิวัติหรือรัฐประหาร ความหมายของคำเหล่านี้เหมือนกันในทางที่ว่าเป็นการใช้กำลังอาวุธยึดอำนาจจากการเมืองแต่มีความหมายต่างกันในด้านผลของการใช้กำลังความรุนแรงนั้น หากทำการไม่สำเร็จก็ถูกเรียกว่ากบฎ蛟จลาจ (rebellion) ถ้าการยึดอำนาจนั้นสัมฤทธิผล และเป็นเพียงเปลี่ยนรัฐบาลเรียกว่ารัฐประหาร (coup'd'etat) แต่ถ้ารัฐบาลใหม่ได้ทำการเปลี่ยนแปลงมูลฐานระบบการปกครองนับว่าเป็นการปฏิวัติตั้ง เช่น การปฏิวัติครั้งสำคัญ ๆ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป ได้แก่ การปฏิวัติใหญ่ของฝรั่งเศส ค.ศ. 1789 การปฏิวัติในรัสเซีย ค.ศ. 1917 การปฏิวัติของจีนในปี ค.ศ. 1949 เป็นต้น

สำหรับในการเมืองไทยคำว่าปฏิวัติกับรัฐประหารมักใช้ปะปนกันแล้วแต่ผู้ยึดอำนาจได้นั้นจะเรียกตัวเองว่าอะไร เท่าที่ผ่านมาปกนิยมใช้คำว่าปฏิวัติ เพราะเป็นคำที่คุ้นชื่อง่ายกว่า งานเพื่อความสะดวกในการพูด ใช้ชื่ออำนาจที่ได้มานั้น ทั้งที่โดยเนื้อแท้แล้วนับแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 24 มิถุนายน 2475 ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นการปฏิวัติที่แท้จริงครั้งเดียวที่เกิดขึ้นในประเทศไทย การยึดอำนาจโดยวิธีการใช้กำลัง ครั้งต่อ ๆ มาในทางรัฐศาสตร์ถือว่าเป็นเพียงการรัฐประหารเท่านั้น เพราะผู้ยึดอำนาจได้นั้นไม่ได้ทำการเปลี่ยนแปลงหลักการมูลฐานของระบบการปกครองเลย ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมทางการเมืองและมิให้สับสนกับการใช้ชื่อเรียกตัวเองของคณะที่ทำการยึดอำนาจทั้งหลาย อาจสรุปได้ว่าความหมายแคบ ๆ โดยเฉพาะเจาะจงสำหรับคำว่าปฏิวัติ และรัฐประหารในบรรยายการการเมืองไทยเป็นตั้งนี้คือ “ปฏิวัติ หมายถึงการยึดอำนาจโดยวิธีการที่ไม่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ ยกเลิกรัฐธรรมนูญที่ใช้อยู่ อาจมีหรือไม่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ และอาจจัดตั้งให้มีรัฐบาลและสภาพตามแบบฉบับการปกครองโดยทั่วไป แต่รัฐบาลและสมาชิกสภามาจาก การแต่งตั้งทั้งหมด” ส่วน “รัฐประหารหมายถึงการยึดอำนาจโดยวิธีการที่ไม่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ แต่ยังคงใช้รัฐธรรมนูญฉบับเดิมไว้ หรือประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ เพื่อให้มีการเลือกตั้งเกิดขึ้นในระยะเวลาไม่นานนัก”

ในบทนี้จะศึกษาเกี่ยวกับการกบฎ ปฏิวัติ รัฐประหาร ครั้งสำคัญ ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยนับแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา โดยจะแบ่งสมัยของการเมืองไทยออกเป็น 4 สมัย แต่ละสมัยยึดตือกกลุ่มหรือคณะที่ครอบงำ (dominate) อำนาจทางการเมืองในแต่ละสมัยเป็นหลัก ได้แก่ สมัยคณะราษฎร คณะรัฐประหาร 2491, คณะปฏิวัติ 2501, และคณะปฏิรูปฯ 2519 ส่วนในปัจจุบันเป็นการเมืองที่อยู่ในระยะปรับตัวสู่ประชาธิปไตย ซึ่งมีความสับสนอยู่บ้างในดุลย์อำนาจระหว่างฝ่ายประชาธิปไตยกับเผด็จการ

2. สมัยคณาราชภูมิ (มิถุนายน 2475–พฤษจิกายน 2491)

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบบอบรู้ธรรมนูญ (การมีรัฐธรรมนูญมิได้หมายความจะเป็นประชาธิปไตยเสมอไป) พันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนาหัวหน้าคณาราชภูมิได้เป็นหัวหน้ารัฐบาลเสียเอง คณาราชภูมิได้มอบหมายให้พระยามโนปกรณ์นิติราดาเป็นผู้นำรัฐบาล ทั้งนี้โดยหวังว่าคณาราชภูมิซึ่งส่วนใหญ่เป็นขุนนางเก่าจะเป็น “ตัวเชื่อม” หรือ “กันชน” ระหว่างระบบใหม่กับระบบเก่า แต่แล้วเหตุการณ์ได้ผันแปรไปจากที่คณาราชภูมิคาดหวังไว้ รัฐบาลพระยามโนปกรณ์ฯ มิได้บริหารไปตามที่คณาราชภูมิต้องการ และยังมีที่ทำ (ในความรู้สึกของคณาราชภูมิ) ที่จะกำจัดอำนาจของบรรดาผู้นำคณาราชภูมิอีกด้วย ในที่สุดพระยาพหลฯ หัวหน้าคณาราชภูมิจึงทำการรัฐประหารยึดอำนาจรัฐบาลเมื่อ 21 มิถุนายน 2476 ภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองเกือบครบ 1 ปี

รัฐประหาร 21 มิถุนายน 2476

การรัฐประหารครั้งแรก สาเหตุที่สำคัญได้แก่ประเต็นความขัดแย้งในการพิจารณาเดือดโกรงการเศรษฐกิจ “สมุดปกเหลือง” ที่นายปรีด พนมยงค์ เสนอต่อรัฐบาล พระยามโนปกรณ์นิติราดาและบุคคลสำคัญในคณาราชภูมิ เช่น พันเอกพระยาทรงสุรเดช “ได้คัดค้านไม่เห็นด้วย เพราะ “นโยบายเช่นนี้เป็นการตรงกันข้ามกับขั้นบบธรรมเนียมประเพณีของชาวยสยาม และเป็นที่เห็นได้โดยแน่นอนที่เดียวว่านโยบายเช่นนี้จะนำมาซึ่งความทายהแหกประชาธิรัฐ” และเป็นหันตัวแยกความมั่นคงของประเทศ” ความขัดแย้งได้ก่อความรุนแรงขึ้นจนกระทั่งรัฐบาลพระยามโนฯ เห็นว่า “ความแตกต่างในสภาวะซึ่งมีหน้าที่ในทางนิติบัญญัติกับคณารัฐมนตรีซึ่งมีหน้าที่ในทางบริหารดังนี้ เป็นที่น่าอันตรายอย่างยิ่งต่อความมั่นคงของประเทศ โดยกระทำให้ราชการชักช้า เกิดความแตกแยกกันในรัฐบาล ก่อให้เกิดความหวาดเสียวและความไม่แน่นอนแก่ใจประชาชนทั่วไป” จึงได้ออกพระราชบัญญัติปิดสภาพแทนราชภูมิและใช้รัฐธรรมนูญบางมาตร (ซึ่งเท่ากับทั้งฉบับพระบรมราชโองการไม่ได้ระบุว่ามาตราใดบ้าง) เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2476 หลังจากนั้นรัฐบาลชุดใหม่ของพระยามโนฯ “ได้ออกพระราชบัญญัติว่าด้วยคอมมิวนิสต์ พฤศจิกายน 2476 และได้มีบังคับให้นายปรีด พนมยงค์ เดินทางไปอยู่ต่างประเทศ พันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนาจึงได้นำทหารบทหารเรือ ยึดอำนาจอีกรั้งหนึ่งจากรัฐบาลของพระยามโนปกรณ์นิติราดา และได้เข้าคารังตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเสียเอง รัฐประหารครั้งนี้นับเป็นการรัฐถอนอำนาจจางกันเอง (purge) ภายในคณาราชภูมิ จักเห็นได้ว่าก่อสู่ของพันเอกพระยาทรงสุรเดช อาทิเช่น พันเอกพระยาฤทธิอัคเณย พันโทพระประศาสน์พิทยาภรณ์ไม่ได้เข้าร่วมรัฐบาลในเวลาต่อมา

กบฎนราเดช 11 ตุลาคม 2476

กบฎนราเดชนับเป็นการปฏิวัติช้อนท่อคณาจารย์โดยตรง คณาจารย์ต้องต่อสู้เพื่อความอิสระด้วยเหตุนี้ฝ่ายกบฎที่นำทหารจากหัวเมืองมาตั้งที่ตอนเมือง เพราะคิดว่าจะสามารถทูปให้รัฐบาลยอมจ้านได้ต้องประ深交กับความผิดหวัง การสู้รบได้ดำเนินไปถึง 11 วัน โดยมีการเสียชีวิตและเลือดเนื้อของทั้งสองฝ่าย จึงได้ตั้งศาลพิเศษขึ้นซัดกับหลักนิติธรรมข้าราชการดีกบฎลงโทษประหารชีวิต 3 ครั้ง นับแต่กบฎนราเดช กบฎนราเดช พ.ศ. 2478 และผู้ดับคิดกบฎในปี 2482 นอกจากนั้นคณาจารย์ยังได้ออกพระราชบัญญัติจัดการป้องกันรักษารัฐธรรมนูญ พฤศจิกายน 2476 อีกทางหนึ่งด้วย

สมัยที่คณาจารย์ครอบงำอำนาจทางการเมืองนี้มีผู้ผลเปลี่ยนกันขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี 8 คน มีการจัดตั้งรัฐบาล 18 ชุดด้วยกัน นายกรัฐมนตรีจะมาจากบุคคลซึ่นนานองคณาจารย์ หรือบุคคลที่ผู้นานองคณาจารย์สนับสนุน สมัยของคณาจารย์มาสิ้นสุดลงเมื่อ พลไชย ชุมหวานเป็นผู้นำเข้าทำการรัฐประหารเมื่อ 8 พฤศจิกายน 2490

3. สมัยคณาจารย์ 2490 (พฤษจิกายน 2490–กันยายน 2500)

รัฐประหารเมื่อปี 2490 นับเป็นความพยายามของทหารบกที่ต้องการเข้ามายึดอำนาจ การเมืองอีกครั้งหนึ่ง หลังจากหมัดอำนาจจ่องหังส่งความโลภครั้งที่สอง ยังเป็นระยะที่ จอมพล ป. พิบูลสงคราม และพวกยกขบวนขึ้นช้อหาอาชญากรรมทางการเมือง และระบบบริสุทธิ์สากเพื่อองค์ธิบดีสุด รัฐบาลเข้าออกตามวิถีทางรัฐสาก ที่สำคัญก็คือรัฐธรรมนูญฉบับปี 2489 ได้วางหลักการแยกข้าราชการประจำกับการเมืองทำให้ทหารต้องถอดเครื่องแบบถึงจะเข้ามาแข่งขันทางการเมืองได้ รัฐประหารครั้งนี้เป็นการกระทำของฝ่ายทหารบกแต่ฝ่ายเดียว ซึ่งผิดกับการปฏิวัติ 2575 ยังเกิดจากการร่วมมือทั้งสามฝ่ายของพลเรือน ทหารบก ทหารเรือ จึงทำให้ฝ่ายทหารบกครองอำนาจตั้งแต่นั้นมา เป็นที่น่าสังเกตเมื่อรัฐประหารสำเร็จ คณาจารย์ได้มอบหมายให้นายวงศ์ อภิยวังศ์ หัวหน้าพรรคการเมืองฝ่ายค้านเป็นนายกรัฐมนตรี และจัดให้มีการเลือกตั้งหัวไว้ไปเมื่อ 20 มกราคม 2491 แต่ต่อมากณาจารย์รัฐประหารกลับปีบังคับให้นายวงศ์ อภิยวังศ์ ซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่งการเลือกตั้งถูกยก去 7 เมษายน 2491 และให้จอมพล พ. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีแทน

กบฎเสนาธิการ 1 ตุลาคม 2491

เป็นการต่อต้านที่เกิดจากทหารบกด้วยกัน โดยนายกหารบกสุ่มนหนึ่งในกรมเสนาธิการ ทหาร อาทิเช่น พลตรีสมบูรณ์ ศรavnชิต พลตรีเนตร เบมະโยธิน พันเอกกิตติ หัตทานนท์ พันโท ไพบูลย์ จุพานนท์ ฯลฯ มีความไม่พอใจสภาพปั่นป่วนของท่านกในขณะนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เกี่ยวกับการเลื่อนยศเลื่อนตำแหน่งทางทหารเป็นไปเพื่อตอบแทนผู้เข้าร่วมรัฐประหาร นายหารเหล่านี้จึงคิดกันโคนล้มคณะรัฐประหาร แต่ยังไม่ทันลงมือก็ถูกรับเสียก่อน

กบฎวังหลวง 28 กุมภาพันธ์ 2492

เป็นความพยายามกลับคืนสู่อำนาจของกลุ่มการเมืองภายใต้การนำของนายปรีดี พนมยงค์ ซึ่งได้สูญเสียอำนาจนับแต่เกิดรัฐประหาร ฝ่ายกบฎได้ยึดสถาบันวิทยุกระจายเสียง ประกาศจัดตั้งรัฐบาลโดยให้ นายดิเรก ชัยนาม เป็นนายกรัฐมนตรี และมีพลเรือตรีทหาร ข้าพิรัญ นายนวบุญย์เกตุ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม, มหาดไทยตามลำดับ² หลังจากเกิดกบฎ รัฐบาลของคณะรัฐประหารได้ทำการปราบปรามสำเร็จและต่อมาได้การสร้างนักการเมืองกลุ่มนับสิบคน นายปรีดี พนมยงค์ เนื้ยบากชนิดถอนราชโองโคน เป็นเหตุให้ก่อการเมืองของนายปรีดี พนมยงค์ ไม่อาจมีบทบาททางการเมืองได้อีกต่อไป นักการเมืองที่เสียชีวิตได้แก่ นายทองเบโล ชลภูมิ นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ นายกิล อุตร นายจำลอง ดาวเรือง ถูกยิงตายเมื่อ 3 มีนาคม 2492 ขณะอยู่บนรถของเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งกำลังนำผู้ต้องหาทั้ง 4 ไปฝากขังที่ສภานีตำรวจบางเขน เจ้าหน้าที่ตำรวจอ้างว่ามีคนร้ายมาแย่งชิงผู้ต้องหา นายทวี ตวงกุล ถูกเจ้าหน้าที่ยิงตายเมื่อ 1 เมษายน 2492 ขณะที่กำลังหลบหนีที่จังหวัดสมุทรสงคราม นายเตียง ศิริขันธ์ นายชาญ บุนนาค และผู้ติดตามอีก 3 คน ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจลงไว้ช่าเมื่อ 12 ธันวาคม 2495 แล้วนำไปเผา ทำลายหลักฐานที่ทำจังหวัดกาญจนบุรี

กบฎแนนอัตตัน 29 นิฤဏบัน 2494

นับแต่คณะรัฐประหารได้บังคับให้รัฐบาลของพระคปชรีบด้วยที่มีนายควน อภัยวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรีลาออกจากปี 2491 หลังจากได้รับเลือกตั้งเพียงสามเดือน คณะรัฐประหารซึ่งเป็นกลุ่มของทหารบกมีที่ทำว่าจะเข้ามุกขัดอำนาจทางการเมืองไว้แต่เพียงฝ่ายเดียว สร้างความไม่พอใจในหมู่ทหารเรือที่รู้สึกว่าถูกลดอำนาจจากการเมืองที่เคยมีมาแต่เดิมนับแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง กบฎแนนอัตตันจึงเป็นความพยายามครั้งสุดท้ายของฝ่ายทหารเรือในการค้นอำนาจ ทหารบก กลุ่มทหารเรือน้ำโดย พลเรือตรีทหาร ข้าพิรัญ นายหารนอกราชการ อดีตรองผู้บังคับการกรมนาวิกโยธิน และทหารประจำการ นาวาเอกอานันท์ บุณฑริกากา นาวาตรีมนัส จากรุภา นาวาตรีประกาย พุทธารี นาวาตรีสุภักร ตันตยาภรณ์ กลุ่มปฏิบัติการได้ลงมือ

จี้จับตัวจอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีไปได้ในขณะที่ไปเป็นประธานรับมอบเรือขุดแม่น้ำตันที่ท่าราชวรดิษฐ์ โดยคิดว่าเมื่อเปิดจากขึ้นแล้วนายทหารเรือชั้นผู้ใหญ่คงโผล่เข้ามาช่วย แต่มีเมืองเกิดเหตุการณ์ขึ้นจริง ๆ กองทัพเรือขาดความพร้อมเพียง เข้าทำงานอง “ดอกประดู่คละตันมันบานไม่พร้อมกัน”⁶ ตรงกันข้ามฝ่ายรัฐบาลกลับได้กำลังประสานงานทั้งสำราจ กองทัพนาก และกองทัพอากาศ สามารถปราบปรามฝ่ายกบฏอย่างรบค้า ผลของการบุกรุกครั้งนี้นับได้ว่าทำความเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงในกองทัพเรือ นายทหารเรือถูกสังหารประจាត 70 นาย โดยเฉพาะในเขตพระนครคนบุรีอันเป็นศูนย์กลางของการบริหารกองทัพเรือไม่มีอิทธิพลอย่างเสีย รัฐบาลเข้าควบคุมกองทัพเรือไว้ในอำนาจอย่างเด็ดขาด ไม่ต้องหวาดระแวงกองทัพเรืออีกต่อไป ฝ่ายทหารเรือจึงหมดอำนาจการเมืองตั้งแต่นั้นมา

รัฐประหาร 29 พฤษภาคม 2494

แม้ว่าคณะรัฐประหารสามารถปราบปรามฝ่ายต่อต้านได้รับคำถึงสามครั้ง แต่ต้องพบกับปัญหาการบริหารประเทศภายใต้รัฐธรรมนูญ ปี 2492 ซึ่งยังคงสักการแยกข้าราชการประจำกับการเมืองทางด้านรัฐสภาเนื่องจากรัฐบาลของคณะรัฐประหารไม่มีพระราชกรณีย์เป็นของตนเอง ต้องพยายามรวมเสียงของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากแหล่งต่าง ๆ ในนาม “สหพรรค” เพื่อสนับสนุนรัฐบาล ปัญหาความยุ่งยากในการควบคุมเสียงข้างมากในสภាផุ้งกัน ราชภารีจึงเกิดขึ้นบ่อยครั้ง ส่วนวุฒิสภาซึ่งได้รับการแต่งตั้งตั้งแต่สมัย นายวงศ์ อภิยาวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรีได้ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญควบคุมการบริหารงานของรัฐบาลอย่างเต็มที่ นับแต่การยับยั้งร่างพระราชบัญญัติ การตั้งกระทรวงและ การเบ็ดอภิปรายทั่วไป โ久มที่รัฐบาลว่าท่าการปราบปรามบุกแม่น้ำตันรุนแรงเกินกว่าเหตุ ด้วยเหตุดังกล่าวคณะรัฐประหารจึงทำรัฐประหาร หัวءองหรือรัฐประหารเย็บอีกครั้งหนึ่งในปี 2494 เพียงแต่ออกแต่งการณ์ทางวิทยุเท่านั้น ใจใต้ประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2492 นำรัฐธรรมนูญฉบับปี 2475 ซึ่งคณะราษฎรพยายามใช้ในการผูกขาดอำนาจมาสั่งมาใช้แทนที่ คณะรัฐประหารจึงสามารถทุบอำนาจปกครองประเทศโดยสิ้นเชิงนับแต่นั้นมา

สมัยของคณะรัฐประหาร 2490 มาสิ้นสุดลงโดยการรัฐประหารของจอมพลสุชาติ มนัสเวช เมื่อ 16 กันยายน 2500 ในสมัยนี้นอกจากนายวงศ์ อภิยาวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรีแล้ว หัวหน้าคณะรัฐบาล 2 ชุดในระยะต้นแล้ว ต่อมาก็มีจอมพล ป. พิบูลสงครามซึ่งเป็นหัวหน้าคณะรัฐประหาร

2490 ที่แท้จริงก็ค่ารัฐบาลส่วนตัวและนายกรัฐมนตรีมาโดยตลอด ตั้งแต่ 8 เมษายน 2491 จนกระทั่ง
ถูกรัฐประหาร 16 กันยายน 2500 โดยจัดตั้งรัฐบาลสหเสลิบขึ้นบริหารประเทศ 6 ชุดด้วยกัน

4. สมัยคณะปัญวัติ 2501 (กันยายน 2500–ตุลาคม 2516)

การกลับเข้ามายึดอำนาจทางการเมืองของจอมพลป. พิบูลสงคราม ด้วยการทำรัฐประหารในปี 2494 นั้น แม้ว่าจะเป็นหัวหน้าคณะรัฐประหาร จอมพล ป. มิได้อัญเชิญ “ท่านผู้นำ” มีอำนาจสั่งการเด็ดขาดเหมือนเมื่อก่อน กล่าวคือในสมัยแรกนั้นจอมพล ป. ขึ้นสู่อำนาจด้วยความสามารถทางทหารเริ่มแต่การเป็นผู้บังคับการกรรมผสมปราบภูวนวรเดช เป็นต้น และเมื่อเป็นนายกรัฐมนตรีก็ได้คุมอำนาจไว้อย่างมั่นคง โดยเป็นทั้งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด และผู้บัญชาการทหารบกด้วยตนเอง แต่ในการทำรัฐประหาร จอมพล ป. เป็นนายทหาร nok ประจำการไม่มีตำแหน่งใด ๆ เลย จะมีกี่แต่ความนิยมนับถือเป็นการส่วนตัวในฐานะที่เป็น “สัญญลักษณ์” (symbol) ในหมู่ทหารเท่านั้น หากพิจารณาโครงสร้างของคณะรัฐประหารตามลักษณะการเข้ามาร่วมตัวของกลุ่มต่าง ๆ ก็จะมองเห็นสถานภาพของ จอมพล ป. ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนี้

1. กลุ่มจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้แก่ บุคคลที่เคยร่วมงานกับจอมพล ป. มาในอดีตอาทิเช่น พลตรีปลด ปลดปรปักษ์พิบูลภาณุรัตน์ พลตรีเกา เพียรเลิศ บริวารท์ยุทธกิจ พลโภมังกร พรหมโยธี พันเอกน้อม เกตุนุติ

2. กลุ่มนายทหาร nok ประจำการ แต่ได้กลับเข้ารับราชการภายหลังรัฐประหาร ได้แก่ พลโภพิน ชุมแหรรสน พันเอกกาจ กาจสองคราม พันเอกก้าน จำแหงภูมิเวท พันเอกผ่า ศรียานนท์ เป็นต้น

3. กลุ่มนายทหารประจำการซึ่งเป็นกำลังหลักในการทำรัฐประหาร ได้แก่ พันเอก-สุนทร ชานะรัชต์ พันโภบัญญัติ เทพหัสดิน ณ อุชรา พันโภคนอม กิตติบูร พันโภประภัส จากรสีเยร พันโภละม้าย อุทยานานนท์ เป็นต้น

การก้าวขึ้นสู่อำนาจครั้งที่สองของจอมพล ป. จึงอยู่ในลักษณะมาด้วยมือเปล่า ไม่มีอำนาจในตัวเองที่จะต่อรองตามความต้องการ ตั้งจะเห็นว่าจอมพล ป. ไม่ได้เป็นผู้บัญชาการทหารบกเสียเองเหมือนครั้งก่อน แต่มอบให้พลโภพิน ชุมแหรรสน ดำรงตำแหน่งแทน ส่วนตำแหน่งรองผู้บัญชาการทหารบกได้แก่ พลโภกาจ กาจสองคราม นอกจากนี้การวางแผนตัวของจอมพล

ป. ก็อยู่ในฐานะสำนักด้วยการระมัดระวังมิให้ก่อสูมต่าง ๆ ในคณะรัฐประหารเกิดความน้อยเนื่อ
ต่ำใจ ต้องพยายามเป็นตัวกลางรักษาดุลย์อำนาจมิให้ก่อสูมใดก่อสูมหนึ่งภายใต้คณะรัฐประหารมีอำนาจ
มากเกินไป ดังเช่น การแต่งตั้งให้พันเอกผู้ศรีyanที่ นายทหารคนสนิทไปคุมกำลังตำรวจ
โดยเป็นรองอธิบดีกรมตำรวจนี้ เป็นพลตำรวจที่ 1 คุมกำลังทหารในพระนคร และเลื่อนยศเป็นพลตรีเช่นเดียวกัน เมื่อโครงสร้างภายใต้คณะรัฐประหารแบบอกเป็น 3 ก่อสูมใหญ่ ๆ เช่นนี้ จึงทำให้มีวิ
เคราะห์รวมอำนาจแต่ผู้เดียว อีกทั้งได้กระจายออกไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้คุมกำลังฝ่ายต่าง ๆ
ทั้งทหารและตำรวจ ประกอบกับคณะรัฐประหารขาดจุดมุ่งหมายที่แน่นอนสำหรับเป็นแนว
ทางปกครองประเทศ (อย่างน้อยคณะราษฎร์มีหลักที่ประการ) ก็ยังทำให้การดำเนินงาน
ของคณะรัฐประหารเรื่องอ่อนแองไปตามความต้องการของบุคคลต่าง ๆ ที่มีอำนาจในคณะรัฐ
ประหารอยู่เนื่อง ฐานะอันไม่มั่นคงของจอมพล ป. ปรา干ให้เห็นอย่างเด่นชัดเมื่อเกิดกบฏ
แม่นยัตตัน แม้พากบกบฏได้รับจอมพล ป. ไปเป็นตัวประกัน โดยหวังว่าจะทำให้รัฐบาลยอม
จำนำได้ แต่ทางฝ่ายรัฐบาลซึ่งมีนายวารการบัญชาการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เป็นผู้
รักษาการแทนนายกรัฐมนตรี ไม่ยอมเปิดเจรจาที่น้ำท่ามกลางคราวบุกฯ ซึ่งจอมพล ป. ถูกกักตัวอยู่ แสดง
ถึงว่าจอมพล ป. ไม่ได้มีความสำคัญถึงขนาดว่าหากขาดจอมพล ป. เสียแล้วคณะรัฐประหาร
จะอยู่ไม่ได้ คณะรัฐประหารยอมสละจอมพล ป. ได้เพื่อความอุต্তรอดของคณะรัฐประหาร

จอมพล ป. อาจรู้ว่าฐานอำนาจของตนไม่มั่นคงดังเช่นก่อน จึงได้พยายามขอร้อง
จอมพลผิน ชุมนะรัตน์ เป็นการส่วนตัวให้ตนเองได้รับช่วงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกในปี
2497 เพื่อ “ถ้าขึ้นให้ผู้อื่นมาครองตำแหน่งแห่งผู้บัญชาการทหารบกแล้วเราทั้ง 2 จะเดือดร้อน
ภัยหลัง การพยายามนั้นของท่านจอมพล ป. พิบูลลงความนับว่าเป็นโหรที่ทำนายแม่นยำ” แต่
ในที่สุด จอมพลผิน “ได้ตัดสินใจมอบตำแหน่งให้พลเอกสุธรรม ชนะรัชต์ ด้วยเหตุผลที่ว่า “นอก
จากเป็นรองผู้บัญชาการทหารบกซึ่งรอดอยู่ตำแหน่งนี้อยู่แล้ว ยังเป็นเพื่อนร่วมชีวิตคุณกำลัง
ที่สำคัญ (กรรมทหารรับที่ 1 มหาดเล็กรักษาระองค์) ทำการรัฐประหาร และเมื่อมีกบฎ
ขึ้นทั้ง 3 ครั้ง จอมพลสุธรรม ชนะรัชต์ ก็แสดงความกล้าหาญเด็ดเดี่ยวช่วยงานรบๆ ทุก
ครั้ง”⁸

รัฐประหาร 2500 จึงเป็นการย่างซิงอำนาจกันเองภายใต้คณะรัฐประหาร ประจำบ
เหมาะกับได้มีการเดินขบวนประท้วงการเลือกตั้งสกปรก จอมพลสุธรรม ชนะรัชต์ จึงได้อโอกาส
ยกอำนาจจากรัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลลงความ

ปฏิวัติ 20 ตุลาคม 2501

เมื่อจอมพลสฤษดิ์ kansarach ยึดอำนาจการปกครองได้โดยการรัฐประหารเมื่อ 16 กันยายน 2500 และก้มอบหมายให้นายพจน์ สารสิน ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี และจัดการให้มีการเลือกตั้งเมื่อ 15 ธันวาคม 2500 ภายหลังการเลือกตั้ง พลโทถือนอม กิตติขจร ได้ถูกจอมพลสฤษดิ์ kansarach สนับสนุนให้ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี อย่างไรก็ตามความไม่สงบในเวทีการเมืองแบบสภาคูณ์แทนราชภูมิ ทำให้ไม่สามารถบริหารราชการไปด้วยความราบรื่นตามที่ก่อสูงของตนประณญา ในที่สุด จอมพลสฤษดิ์ kansarach ในนาม “คณะปฏิวัติ” ได้ทำการคล้ายกับพระยามโนปกรณ์นิติธาดาด้วยการปฏิวัติเมื่อ 20 ตุลาคม 2501 ล้มรัฐธรรมนูญ สภาคูณ์แทนราชภูมิ นำการปกครองแบบให้ความเป็นเอกแท้ฝ่ายบริหาร (Strong executive) ด้วยการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฯ 2502 มีส่วนมาจากการแต่งตั้งแทนการเลือกตั้ง

ต่อมาจอมพลสฤษดิ์ kansarach ได้ถึงแก่อสัญกรรมในขณะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อ 8 ธันวาคม 2506 พลเอกถือนอม กิตติขจร เป็นทายาทรับช่วงการปกครองเป็นนายกรัฐมนตรี ต่อมาจันกระหงมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฯ 2511 เมื่อ 20 มิถุนายน 2511 จึงได้มีการเลือกตั้ง ขึ้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2512 และจอมพลถือนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรีต่อมาตามเสียง สนับสนุนของสภา

รัฐประหาร 17 พฤษภาคม 2514

การปกครองประเทศไทย “คณะปฏิวัติ” มานานับสิบปี ทำให้ฝ่ายทหารเคลื่อนไหวในการบริหารงานโดยปราศจากการคัดค้าน จะนั่นถึงแม้ว่า “คณะปฏิวัติ” จะได้หาทางสร้างความชอบธรรมในการปกครองประเทศโดยการจัดให้มีการเลือกตั้ง มีพระราชบัญญัติสถาบันรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2511 ที่ใช้เวลา lange นานที่สุดเป็นประวัติการณ์ ในที่สุดประวัติศาสตร์ ก็ช้าร้อยจันได้ จอมพลถือนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรีก็ได้ตัดสินใจทำรัฐประหารตัวเอง เมื่อ 17 พฤษภาคม 2514 ดังเช่นคณะรัฐประหารได้กระทำเมื่อปี 2494 คือเพียงแต่ประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญ รัฐสภา ทางวิทยุ โทรทัศน์ เท่านั้น

ขบวนการประชาชน 14 ตุลาคม 2516

การอาศัยอำนาจปฎิวัติปกครองประเทศไทย “คณะปฏิวัติ” นำโดยจอมพลถือนอม กิตติขจร ด้วยการรัฐประหารตัวเอง ได้คลายความคัดค้านที่มีต่อ “คณะปฏิวัติ” ให้ถูกใช้อุปกรณ์ไม่เฉพาะแต่กรณีเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐเท่านั้น นับแต่เรื่องไฟไหม้ โจรผู้ร้าย ตลอดจนหาบเร่ แผงลอย นายทุนเงินกู้ ฯลฯ ที่ใช้อำนาจปฏิวัติ การท้าทาย “คณะปฏิวัติ” โดยอดีตสมาชิกสภาคูณ์แทนราชภูมิกลุ่มนี้ยืนยันการปฏิวัติจอมพลถือนอม กิตติขจร กับพวก

ต่อศาสตร์สิทธิธรรม ได้เริ่มทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการปฏิริวัติ เนื่องด้วยมีความต้องการผลสุขดี ท่านรัชต์ จึงมีการนำเงินของรัฐไปใช้ส่วนตัว เนื่องด้วยรัฐธรรมนูญที่ได้ร่าง นานานับปีถูกกลั่นเลิกเพียงชั่วคืนโดยบุคคลเดียวท่าน ที่สำคัญคือการปฏิริวัติแห่งความคาด คาย (Revolution of rising expectation) ที่ถูกสร้างขึ้นในสมัยยุคพัฒนาของจอมพลสุขุม ท่านรัชต์ ได้แปรเปลี่ยนเป็นการปฏิริวัติแห่งความขมขื่น (Revolution of rising frustration) ในสมัยตอนนั้น ประภาส - ณรงค์ เพาะพุทธิกรรมของ “คณะปฏิริวัติ” ส่อให้เห็นว่าทำเพื่อตัวเองหรือประเทศ ความเชื่อถือครั้งที่สองว่าจะนำผลดีมาสู่ประเทศไทยได้ถาวรสิ่งใด ดังนั้นเมื่อนิสิต นักศึกษาต่างสถาบันสามารถรวมตัวกันเป็นหัวหอกในการเรียกร้องรัฐธรรมนูญ ประชาชนจึงเต็มใจสนับสนุนอย่างเต็มที่ จนกลายเป็นขบวนการนิสิต นักศึกษา ประชาชน ขับไล่รัฐบาลจนเกิดเหตุการณ์นองเลือด 14 ตุลาคม รัฐบาลต้องลาออก และผู้นำหัวห้าม 3 คนต้องลี้ภัยออกจากประเทศไทย

๕. สมัยคณะปฏิริวัติ 2519 (ตุลาคม 2519 - กรกฎาคม 2531)

สภาวะการเมืองหลัง 14 ตุลาคม 2516 นับเป็นช่วงที่ปลดปล่อยจากอิทธิพลของท่าน ทางการเมืองอีกรั้งหนึ่ง ดังที่เคยปรากฏมาแล้วในระยะหลังสุด ความไม่สงบทางการเมือง ซึ่งในครั้งนี้ผู้นำฝ่ายพลเรือนมีโอกาสเข้ามาร่วมกับรัฐบาลตามวิธีทางรัฐธรรมนูญ รัฐบาลมีบทบาทสูงสุด ในการกำหนดการเข้าออกของรัฐบาล หลักการแยกข้าราชการประจำกับการเมือง ตลอดจนการต่อสู้ทางการเมืองที่ได้กระทำในนามพรรคการเมือง ซึ่งเกิดขึ้นในสังคมและประเทศชาติโดยไม่ต้องอาศัยบทบัญญัติแห่งกฎหมายแต่อย่างใด แต่แล้วเวลาไม่ถอยท่า พลังของสภาก้อนได้แก่พระราชนิรุณณ์ กลุ่มผลประโยชน์ ตลอดจนความสำนึกทางการเมืองของประชาชนยังไม่ทันหยุดลง ไปสู่ประชาชนที่เกิดรัฐประหารเสียก่อน ในครั้งนี้ที่เช่นเดียวกับฝ่ายนิยมประชาธิปไตยที่ได้รับโอกาสในการสร้างสรรค์ประชาธิปไตยเช่นเดียวกัน แต่แล้วฝ่ายนิยมประชาธิปไตยที่ได้พลาดโอกาสไปอย่างน่าเสียดาย ซึ่งพอจะตั้งข้อสังเกตได้ดังนี้

ก. จากการเลือกตั้งหลัง 14 ตุลาคม ไม่มีอะไรต่างไปจากที่ผ่านมาแม้ว่าการเลือกตั้ง เป็นการสร้างความชอบธรรมให้แก่รัฐบาลที่ขึ้นครองอำนาจ แต่ก็ไม่ได้เป็นสิ่งประทับใจว่ารัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งจะบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ และยังไม่มีพระราชนิรุณณ์ มากในสภาก้อนอย่างเด็ดขาด รัฐบาลประกอบด้วยหลายพระองค์ที่ยังทำให้การสนับสนุนเจตนาลดลง ของประชาชนเป็นไปอย่างยากยิ่ง ประชาชนจึงไม่เห็นความแตกต่างระหว่างรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งและแต่งตั้ง

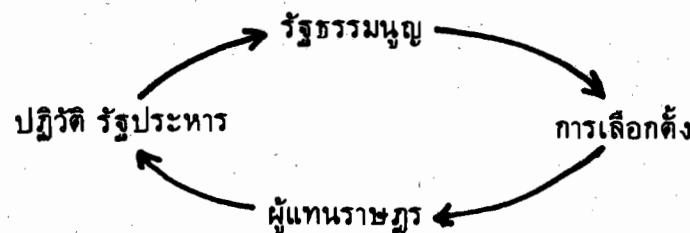
ข. คุณภาพและพุทธิกรรมของสมาชิกสภาก้อนราชภรัตน์ไม่ดีไปกว่าเดิม ยังอยู่ในสภาวะ “น้ำเน่า” ความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อการเลือกผู้แทนจึงไม่หยั่งลึกในความนิยม

ของประชาชน เพราะคิดว่า “เลือกไปก็เท่านั้น” การปฏิรูปสังหาริมทรัพย์เป็นสถาบัน (institutionalization) จึงยากที่จะได้รับความสำเร็จ

ค. บทบาทของศูนย์กลางนิติบัญญัติแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นพลังที่ทรงอิทธิพลไม่เพียงแค่พิทักษ์ผลประโยชน์ของประชาชนด้วยการ “ตรวจสอบ” (watchdog) การทำงานของรัฐบาลแต่ได้ทำตัวเป็น “อัศวินเจ้าม้าขาว” เก็บทุกเรื่อง บทบาทของศูนย์ฯ จึงเพ้อไปอีกทั้งศูนย์ฯ มักใช้วิธีการ (means) “ผู้บังคับ” เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการ (ends) อันเป็นการขัดต่อความรู้สึกแบบแผนประเพณีของไทย ศูนย์ฯ จึงไม่ได้รับความร่วมมือสนับสนุนจากประชาชนเท่าที่ควร

ในยุคประชาธิปไตยเบ่งบาน พรรคการเมือง พลังนิติบัญญัติ กลุ่มหลักหกสาย ต่าง ๆ ตลอดจนสื่อมวลชนมีเสรีภาพอย่างเต็มที่ แต่เหตุการณ์ความวุ่นวายประท้วงเดินขบวน ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทำให้รัฐบาลผลเรือนอกใจโจนตัวว่า “อ่อนแอด” ไม่สามารถเผชิญกับปัญหาทั้งภายในและภายนอกรัฐสภา เป็นเหตุให้ฝ่ายทหารในนามคณะปฏิรูปฯ นำมามีเป็นข้ออ้างในการทำการประหาร กล้ายเป็นประวัติศาสตร์ช้ำร้อยในที่สุด

การยึดอำนาจการปกครองโดยคณะปฏิรูปฯ เป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าการเมืองไทยยังคงวนเวียนอยู่ในวัฏจักรของวงกลม ดังภาพ

คณะปฏิรูปฯ มิได้เข้าเป็นรัฐบาลเสียเอง โดยมอบหมายให้นายชาనินทร์ กรัยวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรี แต่คณะปฏิรูปฯ ได้ดำรงอยู่ในฐานะสถาบันที่ปรึกษาของรัฐบาลและเปรียบเสมือนเปลือกหอยคุ้มครองตัวหอยอันได้แก่ผู้ที่เข้ามาเป็นรัฐบาล ส่วนสถาบันปฏิรูปการปกครอง แผ่นดินอยู่ในฐานะอ่างน้ำหล่อเลี้ยงหอย คณะปฏิรูปมีเจตนารมณ์ในการพัฒนาประชาธิปไตย เป็นขั้นตอนโดยบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญที่ได้ประกาศเมื่อ 22 ตุลาคม 2519 ซึ่งเรียกว่าฯ ว่า เป็นประชาธิปไตยแบบนำวิถี (Guided Democracy) แนวคิดนี้คล้ายคลึงกับของคณะราษฎรที่ได้วางโครงสร้างการปกครองประเทศไทย ๓ ระยะด้วยกัน สมัยแรกสมาชิกสภามาจากการแต่งตั้งทั้งหมด สมัยที่สองสภามาจากการเลือกตั้งโดย普遍投票 สมัยที่สามในสิบปีเป็นอย่างช้า สภามาจากการเลือกตั้งโดย普遍投票 มากในสมัยนี้คณะปฏิรูปฯ ได้วางโครงสร้างการพัฒนาประชาธิปไตยเป็น ๓ ขั้นตอนด้วยกัน

ระยะสี่ปีแรก สมนาคุณภาคใต้รับการแต่งตั้งหัวหน้า

ระยะสี่ปีที่สอง รัฐสภาประกอบด้วยสภาพแวดล้อมราชภราและภูมิสภาคโดยสภาพหัวหน้าของมี

อำนาจเท่าเดิมกัน

ระยะสี่ปีที่สาม ลดอำนาจจากภูมิสภาคลง และยกเลิกเมื่อครบสี่ปี
กบฎ 28 มีนาคม 2520

หลังการปฏิวัติยกเลิกรัฐธรรมนูญฯ 2517 การแต่งตั้งหัวหน้าฯ ประจำชุดเจน
ขึ้น การแต่งตั้งนี้ส่อเค้ามาตั้งแต่สมัยรัฐบาลเลือกตั้ง เมื่อผลออกผล หรือคิริ ได้รับการ
แต่งตั้งในสมัยรัฐบาล ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ให้เป็นรองผู้บัญชาการทหารบก โดยฝ่ายทหาร
โจนศิริเป็นการแต่งตั้งข้ามบุคคลอื่นที่อาจไม่เหมาะสมมากกว่า และรัฐบาล ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช
ได้ย้ายผลออกผล หรือคิริ เข้าประจำกองบัญชาการทหารสูงสุด หลังการปฏิวัติคณะปฏิรูป
ได้ส่งผลผลออกผล หรือคิริ ออกจากกองทัพ ทำให้ผลออกผล หรือคิริ และกลุ่มที่
สนับสนุนความไม่พอใจเป็นอย่างมาก ต่อมาเมื่อรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร บริหารโดย
ใช้นโยบายข่าวจัด และความเริ่มทราบมากเกินไป ทำให้ได้รับการโจนศิริจากหลายฝ่ายโดยเฉพาะ
หนังสือพิมพ์ กสุ่นทหารบจากกองพลที่ ๙ กฤษจนบุรีจึงได้ออกสนับสนุนเข้ามายield อำนาจเมื่อ 26
มีนาคม 2520 โดยผลออกผล หรือคิริ ซึ่งขณะนั้นบวชอยู่ได้ลาสิกขานบทเข้าร่วมด้วย คณะ
กบฎได้ให้ผลออกประเสริฐ ธรรมคิริ รองผู้บัญชาการทหารบกเป็นหัวหน้าแต่รัฐบาลได้ออก
แต่งตั้งการณ์วัวผลออกประเสริฐ ธรรมคิริ ได้ถูกบีบบังคับให้จำยอม ในที่สุดทหารฝ่ายรัฐบาล
สามารถปราบกบฎสำเร็จ

ปฏิวัติ 20 ตุลาคม 2520

รัฐบาลโดยการนำของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร บริหารประเทศาจักรแห่ง 20
ตุลาคม 2520 ถูกคณะปฏิรูปเดิมในชื่อใหม่ว่า “คณะปฏิวัติ” ทำการปฏิวัติยึดอำนาจโดยอ้าง
ว่า “การบริหารงานของรัฐบาล นายธานินทร์ กรัยวิเชียร ไม่อาจแก้ปัญหาสำคัญของประเทศไทย
ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และอุดหนุนรัฐธรรมนูญ ให้ลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งการปิดกั้น
เส้นทางความคิดเห็นของประชาชน ตลอดจนทำที่ของรัฐบาลในการตอบวาระเบ็ดไกล
ผลบพลาที่ประทับของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่จังหวัดยะลา ได้นำไปสู่ความแตกแยก
ในหมู่ประชาชนและสถาบันต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง”^๗ นอกจากนี้ขั้นตอนในการพัฒนาประชาธิปไตย
ซึ่งกำหนดไว้ 3 ตอน ๆ ละ 4 ปี เป็นเวลาที่นานเกินจำเป็น คณะปฏิรูปได้สัญญาที่จะให้มีการ
เลือกตั้งใน 1 ปี และได้มอบหมายให้ผลออกเกรียงศักดิ์ ชุมนุมนัก ผู้บัญชาการทหารสูงสุด
เป็นนายกรัฐมนตรี ยกเลิกรัฐธรรมนูญฯ 2519 และประกาศใช้รัฐธรรมนูญฯ 2520 แทน จนกระทั่ง
22 ธันวาคม 2521 จึงประกาศใช้รัฐธรรมนูญฯ 2521

เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฯ 2521 แล้ว รัฐบาลเพลอกเกรียงศักดิ์ ชุมชนทันที ได้จัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อ 22 เมษายน 2522 หลังจากการเลือกตั้งแล้วเพลอกเกรียงศักดิ์ ชุมชนทันที ก็ยังได้รับการสนับสนุนจากรัฐสภาให้ดำเนินการตามที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐสภาให้ดำเนินนายกรัฐมนตรีอีก ห้ามีเพราระบุพิเศษซึ่งมีจำนวน 3/4 ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีส่วนในการกำหนดผู้ที่จะเป็นรัฐบาล ด้วย รัฐสมาชิกที่ได้รับการแต่งตั้งนี้คือผู้ที่กลุ่มที่มีอำนาจอยู่ในขณะนั้นเป็นผู้เสนอชื่อ ดังนั้น จึงสนับสนุนเพลอกเกรียงศักดิ์ ชุมชนทันที ซึ่งได้รับการวางแผนตัวเป็นผู้นำของกลุ่ม

อย่างไรก็ตามเมื่อบริหารประเทศภายใต้ระบบรัฐสภา ซึ่งมีสภาพัฒนาการณ์แทนราษฎร จำนวน 301 คนมาจากการเลือกตั้งมีส่วนในการควบคุมรัฐบาลอยู่บ้าง ไปได้ยังไม่ครบปี พล-เพลอกเกรียงศักดิ์ ชุมชนทันที ซึ่งเกษยรจาก การเป็นทหารประจำการแล้วก็พบมรสุมการเมือง โดยถูกกลุ่มพรรคร่วมเมืองฝ่ายค้าน 5 พรรคนำโดย ดร.คึกฤทธิ์ ปราโมช หัวหน้าพรรครวม สังคมยืนยันตัวของเบ็ดอภิปรายทั่วไปเพื่อล้มมติไว้วางใจนายกรัฐมนตรี กำหนดจะเปิดอภิปราย ในวันที่ 3 มีนาคม 2523 แต่เพลอกเกรียงศักดิ์ ชุมชนทันที ซึ่งลาออกจากเสียงก่อนเมื่อ 29 กุมภาพันธ์ 2523

เมื่อเพลอกเกรียงศักดิ์ ชุมชนทันที ลาออกจากแล้ว รัฐสภาได้เปิดประชุมช่าวเสียงหา นายกรัฐมนตรีคนใหม่ในวันที่ 3 มีนาคม 2523 ปรากฏว่าเพลอกเปรน ติดสูลานนท์ ผู้บัญชาการทหารบกและหนึ่งในผู้นำของคณะปฏิรูปฯ 2519 เดินได้รับเสียงสนับสนุนทุ่มทันจากรัฐสมาชิก และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้เป็นนายกรัฐมนตรี สำนักงานการเมืองโรงเรียนต้องถือว่าอยู่ในการครอบงำของคณะปฏิรูปฯ เช่นเดิม แต่เพลอกผู้นำใหม่เท่านั้นเอง

กบฏยังคง 1 เมษายน 2524

กลุ่มทหารที่ทำการยึดอำนาจเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2524 ได้แก่นายทหารระดับผู้บังคับการกรมระดับบุคคลสำคัญที่รวมตัวกันเป็นที่รู้จักในนามของ “ยังเตอร์ก” ซึ่งเคยสนับสนุน พล-เพลอกเปรน ติดสูลานนท์ มา ก่อน ได้เคลื่อนกำลังเข้ามาขึ้นทางทิศตะวันตก และประกาศทำการปฏิรูปโดยมีพล-เพลอกเปรน จักรปฏิรูปฯ รองผู้บัญชาการทหารบกเป็นหัวหน้าคณะปฏิรูปฯ โดยยัง สาเหตุว่า รัฐบาลใช้ประวัติอาชญากรรมในการแทรกซุกหัวประเทศาจโดยเฉพาะบัญชาการชั้นนำ การปฏิรูปครั้งนี้ทำไม่สำเร็จ เพราะไม่ได้รับความร่วมมือจากกองทัพภาค 2, 3, และ 4 พล-เพลอกเปรน ติดสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีและผู้บัญชาการทหารบกได้ตั้งฐานที่กองทัพภาค 2 นครราชสีมา และสามารถควบคุมสถานการณ์สูงปกติได้ในวันที่ 3 เมษายน 2524 ต่อมารัฐบาลได้ออกพระราชกำหนดและพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมให้แก่กลุ่มผู้ที่ทำการโดยได้รับความร่วมมือจากรัฐสภา อย่างไรก็ตามการก่อความไม่สงบครั้งนี้สามารถสร้างกระแสการเมืองขึ้นได้มาก เพราะกลุ่มปฏิรูปได้พยายามสร้างแนวร่วมกับมวลชน เช่น ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฯ 2521

โดยยกเงินบทเดพะกາດ ยกເສີກປະກາຄຄະນະປົງປຸດບັນທຶກ 42 ຕົກວຸດມັນຫັງສຶກສິນທຶກ ກວາມສັນສົ່ນຈາກກຸ່ມກຽມກະແນນັກສຶກສິນ ເປັນດັ່ງ

ກບຖກທາວອນກວາງກາງ 9 ກັນຍານ 2528

ກວາມພຍາຍາມທີ່ຈະກຳກຳການປົງປຸດໃນເນັ້ນທີ 9 ກັນຍານ 2528 ເກີດຂຶ້ນໃນຂະໜາດກົດເລືອກເປັນ
ຕິດສູລານນັ້ນໆ ນາຍກັບຮູມນົມຕີ ແລະພລເອກອາທິທີ່ ກຳລັງເອກ ຜູ້ນັ້ນໝາກຮາກທ່າງສູງສຸດແລະ
ຜູ້ນັ້ນໝາກຮາກທ່ານກ ກຳລັງອຸປະກອດໃນຕ່າງປະເທດ ກລຸ່ມທີ່ເຮັດວຽກວ່າ “ຄະນະປົງປຸດ” ໄດ້ເຂົ້າຢຶດ
ກອງນັ້ນໝາກຮາກທ່າງສູງສຸດເປັນສົກນັ້ນທີ່ນັ້ນໝາກຮາກ ໂດຍມີພລເອກເສຣີມ ຕະ ນກຮ ອົດທ່ານ
ປະຈຳການເປັນຫັວໜ້າຄະນະ (ພລເອກເສຣີມ ອ້າງວ່າຖຸກນັ້ນຄັບ) ມີນາຍພລນອກປະຈຳການອີກຫລາຍທ່ານ
ຮວມອຸປະກອດ ແລະ ພ.ອ. ມະນຸງ ຮູບຈະ ອົດຜູ້ນັ້ນກຳບົງຍັງເຕັກເປັນແກນສຳຄັນ ການປົງປຸດຄຽງນີ້
ທຳໄມ້ສໍາເລົດ ເພວະໄດ້ຮັບການຕ່ອດຕ້ານໃນທັນທີໂດຍນາຍທ່ານປະຈຳການກາຍໄດ້ການນໍາຂອງພລເອກ
ເຫັນຂໍ້ຍ ສີຣີສັມພັນນີ້ ຮອງ ພບ.ກບ. ກາຍຫັ້ງການປະທະກັນດ້ວຍກຳລັງອາວຸຫຼານໃນບາງເພື່ອທີ່ຈຸນທຳໄໝ
ການນາດເຈັບສັ້ນຕາຍ ຄະນະປົງປຸດຍົມແພີໃນຕອນເຢັນຂອງວັນນັ້ນເອງ

ພລເອກເປັນ ຕິດສູລານນັ້ນທີ່ໃຊ້ວິທີການຍຸບສົກເປັນການແກ້ປົ້ນຫາທາງການເມືອງຕລອດ
ນາ ຈົນກະທັ້ງຄຽງໜັງສຸດກາຍຫລັບການຍຸບສົກ ເມື່ອ 29 ເມື່ອຍານ 2531 ພລເອກເປັນ ຕິດສູລານນັ້ນ
ກີປົງປຸດຕໍ່ແນ່ງນາຍກັບຮູມນົມຕີທີ່ພຣັກການເມືອງໄຫຍ້ 4 ພຣັກ ມອບໃຫ້ກາຍຫລັງການເລືອກຕັ້ງ
24 ກຣກງາມ 2531 ທຳໄຫ້ພຣັກຊາດີ່ຫຍ່າຍ ຜູ້ນະວັນ ຫ້ວໜ້າພຣັກຊາດີ່ໄທ ແລະສ.ສ.ຈັງຫວັດ
ນຄຣາຊສີມາໄດ້ຂຶ້ນເປັນນາຍກັບຮູມນົມຕີ ຜົງເທົ່າກັນເປີດຍຸຄສົມຍົງຂອງຮູບາລປະຫັບປະຫັບໄຕຍທີ່ກຸ່ມ
ທ່ານໄມ້ໄດ້ເຂົ້າມາມີສ່ວນໃນການຈັດຕັ້ງຮູບາລ

6. ການເນື່ອງຍຸຄປິ່ງຈຸນັນ

ອ່າຍ່າງໄຮກ້ຕາມຍຸຄປະຫັບປະຫັບໄຕຍເກີບເຕີມໄບກີມີອັນຕົ້ນສະດຸດຫຼຸດຂະວັດລົງອີຄຄຽງນີ້
ໃນຮະບາຍເລາອັນສັ້ນ ເມື່ອພລເອກຊາດີ່ຫຍ່າຍ ຜູ້ນະວັນ ເປັນນາຍກັບຮູມນົມຕີອູ່ເພີ່ງ 2 ປີ 2 ເດືອນ
ທັງ ၅ ທີ່ໃນຮະບາຍແຮກ ၅ ພລເອກຊາດີ່ຫຍ່າຍໄດ້ຮັບການຍົມຮັນອ່າຍ່າງສູງຈາກຮະແສຣທັງໃນແລະ
ນອກສປາວມທັງວາງການຕ່າງປະເທດ ແຕ່ຕ່ອມກີມເກີດປົ້ນຫາກະທບກະທັງກັນຜູ້ນໍາຂອງທ່ານ
ໃນເຮືອງຄັກຕີ່ຄົງແລະການແທກແໜງໄດ້ເພີ່ມພລເອກຊາດີ່ຫຍ່າຍ ຍັງໃຈບຸກ ຜູ້ນັ້ນໝາກຮາກທ່ານກ
ແລະຮັກໜ້າການຜູ້ນັ້ນໝາກຮາກທ່າງສູງສຸດລາວອກຈາກຕໍ່ແນ່ງມາດໍາຮັງຕໍ່ແນ່ງຮອງນາຍກັບຮູມນົມຕີ
ແລະຮັບຮູມນົມຕີວ່າການກະທບກະທັງກັນກ່າວ່າຮັບຮູມນົມຕີບາງຄນພຍາຍາມກໍາລຟ
ສົກບັນຫຫາ ຈຶ່ງເຄື່ອນໄຫວບົບນັ້ນຄັບໃຫ້ພລເອກຊາດີ່ຫຍ່າຍ ຜູ້ນະວັນ ປລດຮັບຮູມນົມຕີບາງຄນ
ອອກຈາກຕໍ່ແນ່ງ ແຕ່ພລເອກຊາດີ່ຫຍ່າຍໄມ້ປົງປຸດຕາມ ເລີ່ມໄປເຊົ້າເປັນຕໍ່ແນ່ງຈາກຮັບຮູມນົມຕີ

ว่าการเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการ จึงทำให้กระแสขัดแย้งระหว่างรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง กับผู้นำทางทหารยังคงคุกคามอยู่

ในระยะໄเล่เลี้ยงกันนั่นฝ่ายค้านก็ได้ยื่นญัตติเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ คณะรัฐมนตรี แม้รัฐบาลจะชนะมติการไม่ไว้วางใจ แต่กระแสกล่าวหาว่ารัฐมนตรีหล่ายคน ปฏิบัติหน้าที่ไม่สุจริตส่อคอร์ปชั่นจนมีการตั้งสมญาว่า “บุฟเฟ่ยคานบินเดต” พลเอกชาติชาย พยายามแก้ปัญหาด้วยการปรับเปลี่ยนรัฐมนตรีบางคน และต้อมลาออกจากเพื่อจัดตั้งรัฐบาลใหม่ โดยดึงพาร์คฝ่ายค้านเข้ามาแทนที่พาร์คร่วมรัฐบาลเดิมที่ถอนตัวหรือผลักออกไป จากรัฐบาล 6 พาร์ค คือ ชาติไทย, ประชาธิปัตย์, กิจสังคม, ราชฎร, มวลชน และสหประชาธิปไตย มาเป็นชาติไทย, เอกภาพ, ประชากรไทย, ราชฎร และปวงชนชาวไทย แต่สถานการณ์ ก็ไม่ดีขึ้น

ในที่สุดวุฒิกรรมการประกอบแบบเดิมก็เกิดขึ้นอีก เมื่อคณะนายทหารนำโดยพลเอก สุนทร คงสมพงษ์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุดพร้อมทั้งผู้บัญชาการทหารทั้ง 3 เเหล่ทัพ ในนาม ของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ได้เข้ายื่นอำนาจจากรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2534 ในขณะที่พลเอกชาติชายอยู่ในระหว่างการจะเดินทางนำ พลเอกอาทิตย์ กำลังออก รองนายกรัฐมนตรีซึ่งเพิ่งได้รับการแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการ กระทรวงกลาโหมอิกต่าแห่งหนึ่งไปเข้าเฝ้าเพื่อถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ซึ่งขณะนั้นประทับอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่

คณะ รสช. ให้เหตุผล ๕ ข้อในการยื่นอำนาจคือ รัฐมนตรีคณะรัฐบาลหล่ายคน คอร์ปชั่น, นักการเมืองร่วงแก้ข้าราชการประจำ, รัฐบาลเป็นแพดจากการทางรัฐสภา, มีความ พยายามทำลายสถาบันทหาร และบิดเบือนคดีสอบสวนบุคคลสำคัญ ซึ่งเป็นเหตุผลที่ ประชาชนจำนวนไม่น้อยเห็นด้วย

อย่างไรก็ตามมีการวิเคราะห์ว่าเหตุผลสำคัญที่แท้จริงของการปฏิวัติครั้งนี้คือ การที่ ผู้บัญชาการทหารสูงสุดเกรงว่าจะถูกปลดจากตำแหน่งจึงซึ่งยื่นอำนาจเลี้ยงก่อน เหตุผลที่ใช้ใน ประกาศนั้นเป็นเพียงข้ออ้างที่เข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเอง

หลังจากยื่นอำนาจเสร็จแล้ว คณะ รสช. ได้แต่งตั้งให้นายอานันท์ ปันยารชุน นักธุรกิจ ซึ่งเป็นอดีตข้าราชการระดับปลัดกระทรวงเป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อแสดงให้เห็นว่าไม่ได้ยื่น อำนาจเพื่อตนเอง มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญการปกครองฯ 2534 และคณะ รสช. ประกาศ สถานะมาเป็นสภารัฐฯ อย่างไรก็ตามการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาลอย่างใกล้ชิด

การเข้ามามีบทบาททางการเมืองในลักษณะครอบงำของคณะทหารอีกรั้ง ใน ระยะแรก ๆ ไม่ได้ถูกต่อต้านเป็นรูปธรรมมากนัก นอกจากการวิพากษ์วิจารณ์ตามเว็บอภิปราย

และหน้าหนังสือพิมพ์จากบัญญัชานและฝ่ายประชาธิปไตย เพราะคนจำนวนไม่น้อยไม่พอใจรัฐบาลประชาธิปไตยที่เพ่งถูกโค่นล้มไปโดยเด็ดขาดในบัญหาครับชั้น รวมทั้งคณะ รสช.ได้ประกาศยืนยันว่าจะคืนอำนาจให้ประชาชน จัดให้มีการเลือกตั้งภายใน 1 ปี โดยจะให้เป็นการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ด้วยธรรมปราศจากการซื้อเสียง

อย่างไรก็ตามในขณะที่รัฐบาลนายอานันท์ บันยารชุน ประสบความสำเร็จพอสมควรในการสร้างความพอใจให้กับประชาชนในการบริหารประเทศ และมีที่ท่าเป็นตัวของตัวเองมากกว่าอยู่ใต้การปกครองของสภารสช. ผู้นำทางการทหารในสภารสช.กลับมีการดำเนินการที่ทำให้เห็นว่าจะมีการสืบทอดอำนาจฝ่านทางรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่กำลังร่างอยู่ และเริ่มมีการต่อต้านอย่างจริงจังด้วยการชุมนุมประท้วงเมื่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติทำท่าจะฝ่ารัฐธรรมนูญ ที่มีลักษณะเปิดโอกาสให้ผู้นำของรสช.เข้ามาบริหารประเทศภายหลังการเลือกตั้ง แต่การประท้วงก็ลดลงเมื่อพลเอกสุจินดา คราประยูร ผู้บัญชาการทหารบกและผู้บัญชาการทหารสูงสุดได้ยืนยันเมื่อพฤษภาคม 2534 ว่าตนและผู้บัญชาการทุกเหล่าทัพจะไม่รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอย่างเด็ดขาดภายหลังการเลือกตั้ง

ในที่สุดก็มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่เมื่อ 9 ธันวาคม 2534 และมีการเลือกตั้งเมื่อ 22 มีนาคม 2535 ภายหลังการเลือกตั้งไม่มีพรรคใดได้เสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร 5 พรรคร่วมกันได้ 195 เสียงจาก 360 เสียงเป็นฝ่ายจัดตั้งรัฐบาล และได้เสนอชื่อพลเอกสุจินดา คราประยูร ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีหลังจากมีบัญหาที่ทำให้นายณรงค์ วงศ์วรรณ หัวหน้าพรรคสามัคคีธรรมไม่อาจรับตำแหน่งได้ เนื่องจากถูกกล่าวหาว่าพัวพันการค้ายาเสพติดและสหัสสรไม่ออกวีซ่าให้เข้าประเทศไทย

เมื่อพลเอกสุจินดาถูกขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีเมื่อ 7 เมษายน 2535 ด้วยคำพูดที่ว่า “เสียสัตย์เพื่อชาติ” ก็เจอกับการประท้วงอย่างหนัก ทั้งจากกลุ่มพลังนอกราษฎร และพรรคร่วมฝ่ายค้าน และยังทำให้ของพลเอกสุจินดาค่อนข้างกร้าวและท้าทาย การประท้วงจึงขยายวงขึ้นจนกลายเป็นวิกฤติการณ์ “พฤษภาคมมหิดล” เมื่อฝ่ายทหารใช้ความรุนแรงเข้าสลายกลุ่มชนจำนวนเป็นแสนที่ออกมารายการช่องให้พลเอกสุจินดา คราประยูร ลาออกจาก ฯ และให้แก่รัฐธรรมนูญให้เป็นประชาธิปไตย

การลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของพลเอกสุจินดา คราประยูร เมื่อ 24 พฤษภาคม 2535 รวมทั้งความสำเร็จในการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้เป็นประชาธิปไตยมากขึ้น เมื่อ 10 มิถุนายน 2535 ทำให้บรรยายกาศแห่งประชาธิปไตยทางการเมืองกลับมาอีกรั้งหนึ่ง และพิสูจน์ให้เห็นว่าปัจจุบันนี้กระแสประชาธิปไตยมาแรงจนทำให้ผู้ที่สนใจการเมืองส่วนใหญ่

ยอมรับว่าการปฏิวัติรัฐประหารไม่ใช้การแก้ปัญหาที่สอดคล้องกับยุคสมัย แม้ก่อให้มาตราประชามติอ้างเหตุผล “ถอยหลังหนึ่งก้าวเพื่อก้าวไปข้างหน้าสิบก้าว” ก็ตามระบบเศรษฐกิจและสังคมของไทยก้าวไปไกลเกินกว่าที่จะดึงกลับมาให้อยู่ภายใต้การเมืองระบบเด็ดขาดอีกต่อไป จะเห็นได้จากการปฏิวัติเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 ทำให้เศรษฐกิจของประเทศไทยตกงาน และมีความเสียหายอย่างมหาศาล และยังได้รับการประท้วงจากนานาประเทศอีกด้วย

หลังจาก “ได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฯ 2540 มีการเลือกตั้งทั่วไป 2 ครั้ง พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทย” ได้เป็นนายกรัฐมนตรีสมัยที่ 1 ครบวาระ และสมัยที่ 2 อยู่ได้ประมาณปีเศษ คณะปฏิรูปการปักครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ภายใต้การนำของพลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน ผู้บัญชาการทหารบก ในฐานะหัวหน้าคณะคปค. ได้ทำการปฏิวัติยึดอำนาจจากการปักครอง เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 ในขณะที่ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อยู่ต่างประเทศ คณะปฏิรูปการปักครองฯ (คปค.) “ได้ประกาศ เลิกใช้รัฐธรรมนูญฯ 2540 ต่อมาได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย(ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2549 คณะปฏิรูปการปักครองฯ (คปค.) “ได้แปรสภาพเป็นคณะ มติชนความมั่นคงแห่งชาติ (คอมช.) โดยมีพลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน เป็นประธาน (คอมช.) ซึ่งเป็น ผู้เสนอพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรีและจัดตั้งรัฐบาลตามรัฐธรรมนูญ 2549 บริหารประเทศเป็นการชั่วคราว ระหว่างที่มีสภาร่างรัฐธรรมนูญ (สสร.) ทำการร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับใหม่ ซึ่งได้ดำเนินการแล้วเสร็จประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2550 ทำให้ประเทศไทยกลับสู่ยุคที่จะมีการเลือกตั้งภายในเดือนธันวาคม 2550 ซึ่งจะได้รัฐบาล ที่มาจาก การเลือกตั้งตามครรลองระบบประชาธิปไตยต่อไป

6. ความส่งท้าย

เหตุการณ์ทางการเมืองที่มีการใช้กำลังยืดอานาจเพื่อเปลี่ยนแปลงลัมลังรัฐบาล นับเป็นปรากฏการณ์เกิดขึ้นบ่อยครั้งสำหรับการเมืองไทย และการทำปฏิวัติรัฐประหารไม่สู้จะมี ปัญหามากนัก เพราะผู้ทำการเป็นบุคคลอยู่ในคณะรัฐบาลก่อนแล้ว ยกเว้นรัฐประหาร 2490 ซึ่งผู้คิดก่อการเป็นนายทหารนอกประจำการอยู่นอกรวงการรัฐบาลโดยแท้ กบฎ ปฏิวัติ รัฐประหาร จึงเป็นสิ่งแสดงให้รู้ว่าดรามาใดที่เวทีแห่งการต่อสู้ทางการเมืองยังคงวนเวียนอยู่ใน ระดับเบื้องบนภายในวงราชการ การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองโดยการใช้กำลังย้อมเกิดขึ้นได้ เป็นธรรมชาติ นอกจากฝ่ายนิยมประชาธิปไตยสามารถสร้างสรรค์พัฒนาประเทศให้แข็งแกร่ง หยังลึกเป็นรากฐานรองรับประชาธิปไตย อาทิเช่น การจัดองค์กรปกครองเมืองให้เป็นระบบ แบบแผนมีระเบียบวินัย การรวมตัวของกลุ่มผลประโยชน์ด่างๆ เป็นกลุ่มหลักหลาย

ทางการเมือง เพื่อให้เกิดดุลแห่งอำนาจท้ายๆ แห่งเสริมสร้างความสำนึกทางการเมือง ให้การศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชน ตลอดจนการปฏิรูปการปกครองท้องถิ่นให้ประชาชนเข้าร่วมในการปกครองตนเองอย่างจริงจัง พลังด่างๆ เหล่านี้หากได้รับการพัฒนาแล้วก็จะทำให้ การปกครองในระบบประชาธิปไตยดำเนินไปได้ด้วยดี

อย่างไรก็ตามนับแต่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฯ 2521 และการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 22 เมษายน 2522 เป็นต้นมา การเมืองไทยในลักษณะประชาธิปไตยก็มีการพัฒนาต่อเนื่องมา ตามลำดับ การปฏิวัติรัฐประหารซึ่งเคยเป็นทางออกสำหรับวิกฤติการณ์ทางการเมืองก็รู้สึกว่าจะไม่ได้รับการยอมรับอีกต่อไป แม้จะมีความพยายามกระทำถึง 2 ครั้ง ในสมัยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรีไม่สำเร็จ สิ่งที่พลเอกเปรมใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหา ทางการเมือง คือ การยุบสภา ซึ่งเป็นวิธีการที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ปรากฏว่าในสมัยพลเอก เปรมมีการยุบสภาถึง 3 ครั้ง (19 ม.ค. 26, 1 พ.ค. 29 และ 29 เม.ย. 31) เมื่อมีความขัดแย้ง ทางการเมือง

สาเหตุสำคัญที่ทำให้การปฏิวัติรัฐประหารเสื่อมถอยจากบรรยาการเมืองนั้น จะเป็นเพราะความดีด้วยทางการเมืองของคนไทยมีสูงขึ้น ปัจจุบันนี้ไม่อาจกล่าวได้อีกแล้วว่า คนไทยขาดสำนึกทางการเมือง เพราะจากสถิติผู้ลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้งทั่วไประบะหลัง ปรากฏว่ามีผู้ไปใช้สิทธิ์เกินครึ่ง ดังนั้นจึงแสดงว่า คนไทยส่วนใหญ่พอใจระบบการเมือง แบบประชาธิปไตย กลุ่มไดคิดทำการปฏิวัติรัฐประหารก็เท่ากับส่วนความต้องการของคนส่วนใหญ่ นอกจากนี้จากการที่ระบบการเมืองแบบเลือกตั้งมีติดต่อกันมาตั้งแต่วันที่ 22 เมษายน 2522 ถึงปัจจุบัน นับว่าเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน ที่จะสร้างคนรุ่นใหม่ที่เคยชินกับระบบการเมือง แบบที่เป็นอยู่ จึงนำไปเชื่อว่าการปฏิวัติรัฐประหารนั้นบันทึกยากที่จะเกิดขึ้นในการเมืองไทย

อย่างไรก็ตามในที่สุดกลุ่มทหารในนามของ รสช. ก็ทำการปฏิวัติสำเร็จอีกครั้ง เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 แต่ก็ไม่สามารถครอบงำการเมืองได้ตลดอรอดฝั่ง ขบวนการประชาธิปไตย ได้ลุกขึ้นต่อต้านเมื่อมีการสืบทอดอำนาจของกลุ่มทหารจนมีความรุนแรงเกิดขึ้นอีกครั้งหนึ่ง ในสังคมไทยเมื่อพฤษภาคม 2535 นำไปสู่การถอนตัวออกจากอำนาจของกลุ่มทหารและการ แก้ไขรัฐธรรมนูญให้เป็นประชาธิปไตยยิ่งขึ้น เท่ากับเป็นการยืนยันว่าประชาชนส่วนใหญ่ ไม่ยอมรับการปฏิวัติรัฐประหารว่าเป็นวิธีการแก้ปัญหาอีกต่อไป ถึงแม้กลุ่มทหารจะยังเห็นว่า เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพ ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของไทยไป ไกลจนกระทั่งการปฏิวัติรัฐประหารต้องถือว่าเป็นการกระทำที่ล้าหลังและไม่สอดคล้องกับ ประเทศที่มีการพัฒนาไปข้างหน้า

เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฯ ฉบับ 2540 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ได้รับ การยอมรับกันว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน มีการเลือกตั้งทั่วไป 2 ครั้ง ครั้งแรกจากล่า

ได้ว่า บรรยกาศของระบบประชาธิปไตยได้ดำเนินไปด้วยดีพอสมควร รัฐบาลสามารถอยู่
จนครบวาระเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์การเมืองไทย แต่ด้วยเหตุการณ์บ้านเมือง
ได้เปลี่ยนแปลงไปทำให้การเลือกตั้งทั่วไปครั้งล่าสุดของการใช้รัฐธรรมนูญ 2540 เกิดปัญหา
และเกิดข้อขัดแย้งทางการเมืองของคนในสังคมจนกล้ายเป็นปัญหาใหญ่ของบ้านเมือง ทำให้เกิด
การใช้กำลังทำการรักษาความสงบเรียบร้อย แต่ก็ได้มีความพยายามสถาปนาระบบประชาธิปไตยโดยเร็ว
ภายใน 1 ปี เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของประชาชนและนานาประเทศด้วย

นอกจากนี้การที่หลายประเทศดื่นตัวเรื่อง “สิทธิมนุษยชน” ซึ่งกล้ายเป็นกระแสด
โลกกว้าง ทำให้หลายประเทศโดยเฉพาะสหรือเมริกาต่อต้านประเทศที่ทำการปฏิวัติโดยถือ
ว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนถือสิทธิในการปกครองตนเอง ซึ่งอาจกระทั่งหรือต่อต้านโดย
การตัดความสัมพันธ์ทางการค้าและการค้าและโครงการความร่วมมือต่างๆ ทำให้การเมือง
ภายในประเทศไม่อาจดำเนินไปตามใจชอบของผู้มีอำนาจจัดตั้งแต่ก่อน จนกระทั่งมีการกล่าวว่า
การปฏิวัตินั้นทำไม่ยาก แต่ปฏิวัติแล้วจะอยู่อย่างไรกล้ายเป็นปัญหา ดังนั้นปัจจุบันนี้อาจสรุปได้
ว่าการปฏิวัตินั้นมีกระแสต่อต้านจากภายนอกประเทศด้วย

เชิงอรรถ

¹การครอบงำ (Dominate) นี้ พิจารณาจากการผูกขาดการครองอำนาจสืบต่อของคณะบุคคลคนเดียว โดยเป็นไปในแบบที่บุคคลจากคณะการเมืองที่มีอำนาจในสมัยนั้น ได้เข้ามาร่วมร่างส่าแห่งนายกรัฐมนตรีเสียเอง หรือบุคคลนักผู้ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากคณะการเมืองนั้นให้เข้ารับส่าแห่ง

²นายดิเรก ชัยนาม พลเรือตรีททหาร ข้าศึกร้าย และนายทวี บุญเกตุ มีได้ร่วมกันก่อตุมที่กบฎแต่ถูกประหารให้ร่างส่าแห่งสำราญ เพราะเป็นบุคคลที่ได้รับความเชื่อถือจากเหล่าฝ่าย

³พลเรือตรีททหาร ข้าศึกร้าย "แค่คุณหลวงสังวรบุทธกิจ" (สังวร สุวรรณธิพ) อนุกรรมันต์ในงานพระราชทานเพลิงทักษิณ เว้อคหะวงศ์สังวรบุทธกิจ (สังวร สุวรรณธิพ) 27 ธันวาคม 2516.

⁴ปรีดิ พนมยงค์ "จะลึกถึงคุณหลวงสังวรบุทธกิจ (สังวร สุวรรณธิพ)" อนุกรรมันต์ในงานพระราชทานเพลิงทักษิณ เว้อคหะวงศ์สังวรบุทธกิจ (สังวร สุวรรณธิพ) 27 ธันวาคม 2516.

⁵มนัส จากราก เมื่อข้าพเจ้าเอ็งอมแพด (พระนคร : อุบกุจการพิมพ์, 2502), 130 - 1.

⁶นาวาตรีมนัส จากราก ก่อรากับพลเรือตรีททหาร ข้าศึกร้าย "นาวาตรีมนัส จากราก กับป้าพเจ้า" ที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพนาวาตรีมนัส จากราก, 2517, 3.

⁷จอมพลผิน ชุมหะวัน ชีวิตกับเหตุการณ์ของกองแพด ชุมหะวัน (พระนคร : โรงพิมพ์ประจำเริญศิริ), 2513.

⁸เล่นเด็บวัน.

⁹ร.ต.จรุญ เปรมฤทธิ์, ปฏิทินการเมือง (ห้างศึกษาสัมพันธ์, 2521), 479.